

Twintig jaar schotten doorbreken

De eigenzinnigheid van Onafhankelijk Toneel

Onafhankelijk Toneel heeft vele stormen doorstaan. Opgericht is de woelige jaren van het politiek theater is OT doorheen de jaren zichzelf gebleven, precies door voortdurend in beweging te zijn. Eddie Vaes schetst een portret van dit Nederlandse gezelschap dat voor heel wat vooraanstaande theatermakers van dit ogenblik een artistieke broedplaats was en is.

“Het kost ons bijna de hele middag om de schotjesgeest te doorbreken”, schreef ene Mirjam in de gestencilde uitgave van ‘het Majakowski-program’, dat zich in de lente van 1974 afspeelde op een plein in het hartje van Rotterdam. Mirjam – zoals toen gangbaar werden alleen voornamen gebruikt – staat voor Mirjam Koen. Samen met Edwin de Vries, Jan Joris Lamers, Gerrit Timmers e.a. richtte zij in de herfst van 1972 – precies twintig jaar geleden – Onafhankelijk Toneel (OT) op. Zij speelde toen nog een bescheiden rol. De drie laatste seizoenen regisseerde zij bij haar gezelschap o.m. *On wings of art*, *Café Lehmitz* (met de groep Carver) en *Platonov*, goed voor drie opeenvolgende selecties voor het Theaterfestival en de Dommelsch Theaterprijs voor de laatste twee.

De schotjesgeest in de maatschappij maar ook in het theater doorbreken. Daar is OT al twintig jaar mee bezig en daarmee is dit het enige gezelschap in Nederland dat de veranderende cultuur- en subsidiepolitiek van de Nederlandse overheid en Raad voor de Kunst heeft getrotseerd. Na de Aktie Tootaats die de bezem haalde door het Nederlandse bestel kwam een golf van maatschappelijk en politiek geëngageerd theater opzetten met groepen als De Nieuwe Komedie, het Werktheater, Proloog, GLTwee, Sater, Diskus etc. Ze zijn nu allemaal verdwenen. Alleen OT in Rotterdam was niet klein te krijgen.

Agit-prop

Onafhankelijk Toneel wil de band met die golf graag ontkennen, maar haar eerste stukken hadden de duidelijke kenmerken van het vormingstoneel, inclusief de wat pedante discussies met het publiek, dat voor, tijdens en na de voorstelling aan het werk werd gezet. De groep ging zelfs verder door agit-prop theater in de praktijk uit te proberen op het winkelend publiek van de Rotterdamse Lijnbaan, iets waarvan menig geëngageerd gezelschap slechts durfde te dromen. Honderden sjablonen, geïnspireerd door de rosta's (raamkranten zoals die in het Rusland van Majakowski werden gebruikt om de bevolking te sensibiliseren) werden op oude kranten, stoffen, schotten gedrukt. Door massaal gebruik verloren die sjablonen hun geprononceerde inhoud als opruiende affiche en werden een grafisch element in de min of meer constructivistische omgeving die OT had geschapen. Bovendien was het een handige druktechniek om mensen bij het gebeuren te betrekken. Die creatieve omgeving was veel meer dan decor. Het was het kader

Orpheus' Dochter, Onafhankelijk Toneel/ Jannes Linders